

Előfizetési díj	
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „
Egyes szám ára 5 kr.	

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KOLCZAR

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás: Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.	Az értékesb czikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatnak vissza.	Kiadó-hivatal: Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.
---	--	--

A kolozsvári Deák-párt nagygyűlése.

Kolozsvár, jun. 23.

A vigarda nagy terme ma oly közönséggel telt meg színig, milyet csak a legritkább és kiválóbb alkalommal láthattunk és láthattunk egyútt.

Kolozsvár polgárságának színe-java, az intelligentia, kereskedelem, ipar és földművelés, az egyházi és világi rendek minden osztálya képviselve volt, s látszott az arcokon, hogy itt az a polgárság gyűlt össze, mely öntudatosan kívánja legszebb jogát gyakorolni, mely tud is, akár is gondolkozni s nem a vak szenvedély, hanem a józan ész argumentumai-val győzhető meg egyedül. Egyesültek itt a rang és vagyon, a szellemi és anyagi munka minden osztálya s testvérekül ismerték egymást a nagy és hatalmas elvben, melyet Deák Ferencz neve képvisel.

A dísz sem hiányzott a teremből: fényes hölgykoszoru tölté be a karzatokat. S hogy a kép teljes legyen, meg kell említenünk, hogy még gyorsirónk is volt.

A gyűlés Demeter Károly indítványára br. Bánffy Albertet kiáltá ki elnökül, ki az alább olvasható magvas beszéddel nyitá meg a tárgyalások sorozatát. Majd Tamásy János, ügyvéd, körvonaloza talpraesetten a jobb és baloldal álláspontját, nehány találó vonásban jellemezvén a két országos pártot s a nagy pártbizottmány nevében Kolozsvár Deák-párti képviselő-jelöltjeiül gr. Péchy Manót és Hajós Jánost ajánlá a gyülekezetnek.

Riadó éljenek fogadták ez indítványt s azonnal egy bizottság ment a két jelölt után, kik csak hamar megérkezvén, leirhatlan lelkesedéssel fogadtattak.

Az üdvözlő zsvajc elcsöndesülte után előbb gr. Péchy Manó, utána Hajós János adta elő politikai hitvallását, sokszorosán megújuló, s néha valóban szünni nem akaró éljenzések közepett.

Mindkét jelölt látható megindulással vette a ragaszkodás és lelkesültség félremagyarázhatlan jeleit, de előadásukba belemelegedvén, a szóközi hév valódi magaslatára nem egyszer emelkedtek föl.

A gyűlés erre elhatározta, hogy mindkét programmot külön is kinyomatja, mire az elnök néhány buzditó szava után, emelt hangulatban oszlott szét.

Mi tanui levén a benyomásnak, melyet a programmok a választók impozans tömegére tőnek, teljes biztonsággal nézünk a nagy nap elé, midőn Kolozsvár, az egykori Erdély fejlődmi fővárosa, be fogja bizonyítani, hogy méltó testvére az anyahon fővárosának, Buda-Pestnek, mely oly fényes igazat szolgáltatott pártunknak!

Éljen a Deák-párt! Éljenek képviselő-jelöltjeink

gr. Péchy Manó és Hajós János!

A szónokiakat pedig így következnek:

B. Bánffy Albert elnöki megnyitója.

Tisztelt pártgyűlés! Örömmel üdvözlöm önöket, midőn e rendkívüli szép számmal összegyűltökből következtetve, nemcsak alkotmányos jogaik gyakorlásának szándékáról győződtem meg, de hinni akarom, hogy nemzetünk, hazánk és e nemes város érdekeit felfogva, a bekövetkezendő képviselőválasztás alkalomával tömörülni fognak érvényt szerezni szavazatuknak, ez által mint e hazában az értelmiség, vagyon és fejlődő ipar központjából, irányt adandnak a jövő teendőinek.

Nem kívánom bízolgóleg ezen nemes város érdemeit, áldozatkészségét felsorolni, melyeket nemzetiségünk fentartása, a közmíveltség előmozdítása, sokszor a fenyegetett haza védelmében is, a multban tanusított; inkább csak jövőjére kívánom figyelmeztetni, melynek virágzóvá tétele, jelen viszonyaink felhasználásával egyedül mi tőlünk függ, — elérése csak együttartás, mérsékelttség, az állandó béke fentartása által eszközölhető.

Ha visszatekintünk, a közelmultban anyagi hanyatlásunk főoka a hitel nem létében keresendő, de különösen abban, hogy a váltó eljárás s a hitel fen-

tartásáért a felhajtásoknál szükséges keményebb rendszabályok előbb hozattak be, mint megadatott a lehetőség, a hitel megszerzésére; jelenleg a törvényhozás gondoskodott a telekkönyvek behozatala által, a hitelnek biztosj alapra fektetéséről; már is számos intézeteink felvirágzása tanuskodik, a vállalkozó szellem gyarapodásáról, s a naponta növekedő pénzforgalom kétségbevonhatlan jele a kezdődő haladásnak. De az értékre fektetett hitel ha könnyebbéssgűl szolgál is azoknak, kik fekvőséggel bírnak, s előidézi a forgalomnak némi lehetőségét, de nem elégíti ki az üzletvilág mindig terjeszkedő követelményeit s különösen nem szolgál elég segítségül a fejlődő ipar naponta növekedő szükségeiben; — a személyes hitel uraim azon egyedüli eszköz, mely ugy a kereskedelemben felvirágzást, mint különösen az iparos osztályban az előmenetelt, gyarapodást elősegíti; ne higyjék azonban, miszerint ennek megszerzésére elégséges a személyes becsületesség, szorgalom és kitartás, a jelen materialis pénzvilág biztonságát csak a politikai viszonyok megállapodásában, az állandó béke fentartásában tanál.

Ha egyesek anyagi jobblétük biztosításának eszközül hitelünk fentartását állítám s annak állandóságát egyedül a béke fentartásától feliételezem: mennyivel inkább életeltétele ez egy fejlődő államnak, de különösen városunknak, mely elhagyott provinciális helyzetéből a civilizatisó árjától elragadtattott, s most egyedül önjerejére támaszkodva, nemcsak a mulasztásokat kipótolni, de a kor igényeinek megfelelni van hivatva.

Sokan már is tulozottnak állítják a béke felzavarása iránti aggodalmainkat és képzelt rémnek, és állítják, hogy pártunk erősödését csak ez alap-talan félelemtől reméljük; de ugyanakkor talán mentesül elleneink is híresztelék szóban és írásban öszinte szándékukat, a béke fentartásáért, — tettel azonban lázítólag hatnak a kedélyekre, s felforgatni kívánnak előbb mindent, hogy a kimerült haza később segély helyett — tanácsunkra szoruljon. Felforgattak minden pietast, — felköltötték a szenvedélyek leggyávabb nemét: a folytonos gyanusítást, behatva a családi szentélyekbe, széttépték a természet szoros lánczait, apát fiu, testvért testvér ellen lázítanak, hogy nemesebb érzületükről megfedelkezve szeszélyeiknek felhasználhassák, — megingatták az önköltöta törvényeink iránti tiszteletet, mely egyedül képes századokon át alkotmányunkat fentartani, nevetségessé teszik — megölik a vallásos hitet, hogy a szenvedőknek egy szebb jövő iránti reményeik is elenyésznek.

Sokszor vészfellegek csoportosultak szerencsétlen hazánk egén — állítom, terhesebbek a mostaninaknál s o h a. Nem kívánok becses türelmökkel viszszaadni, vagy történelmi adatokra hivatkozni, — a közelmultak, az 1848-iki állapotnak összehasonlítása jelen helyzetünkkel meggyőzhet mindenkit, miszerint ezen színellett élet-halál-harcz nem az elvek feletti küzdelem, de a személyes ki nem elégitett hűségnek csak jajveszékű larmája.

Ha jellemezni kívánjuk az 1848-iki állapotot, az akkori mozgalmakat figyelemmel kísérjük, nem nevezhetjük azokat egyébnék, mint a törvényesség küzdelmének a hatalom — az alkotmányosságának az absolutismus-ellen: E jelen küzdelem uraim, ítélőkre bízom, mi egyéb? mint a féktelenségnek harca a törvényesség — a felforgató elemnek a megállapodás ellen. Részletezzük uraim, pártunk egyes tetteit; nem fognak találni egyet sem, mely az 1848-ban vallott elvektől eltérőleg visszalépést jelezne; a testvériség, egyenlőség, szabadság akkor csak híresztelt eszméi most ténynyé váltak — szólásszabadság a lázításig fajult, — a korlátlan szabadsájtó, feledve nemesebb hivatását, a féktelenségig süllyedt. Hazánk integritásának helyreállítása, — nemzeti létünk suprematiája csak halvaszületett törvények által volt biztosítva, mégis felköltötte az idegen nemzetiségek élet-halál harczát a közös haza ellen. Most a megkötött béke alatt kivá, — mindkettő ténynyé vált — s mégis, fájdalom! mit kell tapasztalunk, hogy tulajdon véreink a szenvedélytől elvakitva, szövetekezni akarnak az alkotmányunkat felforgatni óhajtó elemekkel. Kérдем, mi legyen tehát bűnünk, melyért a hazaárulás vádjával bennünket terhelni nem átalják? Az-e, hogy azon 1848-ban vallott elveknél állandóságot, — jövőnknek biztonságot szerzendők, az 1867-ben kötött kölcsönös szerződés által, hazánk függetlenségét, önkormányzatunk szabadságát biztosítjuk? Tehe ttünk-e egyebet józan ésszel? midőn a 18 évi folytonos küzdelemtől kimerülve nem volt egyéb választás, mint egy fegyverrel kezünkben e, sokat szenvedett haza jövőjét újból az eshetőségeknek

kitenni, vagy felhasználva a kedvező körülményeket hazánk jövőjét a béke által biztosítani?

Hogy a történelem igazolandja eljárásunkat, nem szükség suppositiókkal élnem; az európai általános részvét, — érdekeltség már a jelenben is helyesli tetteinket; hazánknak önállósága, — kereskedelműknek felvirágzása, az iparnak fejlődése, a pénzforgalomnak napontai növekedése kétségbevonhatlan győzelmei eljárásunknak, de legnagyobb eredmény uraim azon erkölcsi pressio, melyet a közvélemény ellenfeleinknek gyakorol, midőn újabb programjaikban mindenfelől hirdetni látjuk, hogy az 1867-iki kiegyezést kiindulási alapul ők is elfogadják.

Sokban változtak uraim már is az európai viszonyok, sok függő kérdések fegyver által döntettek el, ugy a győzők, mint legyőzettek belügyeikkel elfoglalva a békét fentartani törekszenek. Két nagy nemzet fegyvereinek győzelme által dicsőgének tetőpontját érte el, de uraim nem elleneiknek legyőzése az, mi őket nagygyá teendi, vagy jövő nagyhatalmi állásukat biztosítandja, — egyesülésé ezen nagy nemzeteknek — kiegyenlítése közös érdekeiknek képes egyedül jövőjüket biztos alapra fektetni. Hogy így fogják fel ők is helyzetüket, tekintsek uraim jelen működésüket, a helyett, hogy ön hűségűtől elragadtatva, vagy győzelmeik mámorától elvakitva terjeszkedési vágyaikat növelnék, a megtartásra fordítják minden törekvésüket s az egyesült egy nemzet — a régi institutióknál fogva sokban még külön érdekeket — kiegyenlítani törekszik.

Hasonlítsuk uraim ezekhez tulajdon helyzetünket. A sors és szerencse kedvezett mi nekünk önállásunkat biztosítani, az előrelátás tanácsolta, a kedvező alkalmat megragadni, felséges uralkodóknak loyaltitása segített belelleneinket elhallgattatni, s midőn Európában egyedül állva minden rokon faj, vagy nemzetárs nélkül, sikerült alkotmányunkban a magyar szellemet érvényre emelni — az önhittségekben tulbizakodottak keveslik e vívmányokat, a helyett hogy kezét fogva a közös megállapodást elősegitenék — folytonos akadályokat gördítenek, az előrehaladás meg rögös útjába.

Lehettek uraim a multban vérmes reményűek, kik a belviszálytól szétdult monarchiát, mely kül-ellenségtől is megtámadva, s egyedül minden szövetséges nélkül — midőn a felbomlásnak szélén állott — oly engedményekre kívánták volna erőltetni, melyek csak a kénszeríttségnek lettek volna szüleményei. De lehetett volna-e még akkor is? — de lehetne különösen most ezeknek állandóságában bizni? midőn látjuk, naponta tapasztaljuk, hogy még e jelen béke s kölcsönös kiegyezésünk elonyeit is elleneink irigy szemekkel nézik, és színelleg szövetekeznek ellenzékünkkel, de nem azért, hogy újabb vívmányok megnyerésére segítsék, de igen hogy a jelen állapot is feldöntve, többségök alapján nemzetünk önállását megsemmisítsék. Sokban tisztultak az európai eszmék, változott az állás, látunk hatalmasokat jövőjük biztosítása végett egyesülni, szövetséget kötni, a rend- és békezavarók ellen. Ne kénszerítsük uraim közös államunkat, a kedvező körülményeket felhasználni — vagy belviszályok ellen külvédelmet, szövetséget keresni, csalhatatlanul szenvedni fog alkotmányos életünk, de különösen késő lesz nemzetiségünk sirja felett a megbánás könnyeit hullatni.

Visszaéltem már is becses türelmökkel. Ne higyjék, hogy szenvedély vagy elfogultság ragadott. Hitem, legszentebb meggyőződéseim sugalták szavaimat; — czéлом volt felvillanyozni önökben a haza iránti szeretetet, — figyelmeztetni a veszélyekre, melyek mindenfelől fenyegetnek, — buzdítani az együttartásra, mely egyedül képes a vést elhárítani, törekvéseinknek érvényt szerezni, — lelkésíteni, hogy képzelt reményeknek a jelen biztonságát fel ne áldozzák.

E nemes város tisztelt polgárainak sokszor tanusított mérsékeltsege hinnem engedi, miszerint ugy saját, mint e nemes város érdekeit felfogva tömörülni fognak szavazatainknak érvényt szerezni, s ha egykoron a megállapodás és béke áldásait közösen élvezve jobblétükről meggyőződnek, s szemlélni fogják városunk felvirágzását, előmentét, felejtve a jelen pártviszályt, engedjék meg, hogy ellenfeleinkkel együtt kiálthassam: éljen örökre köztünk az egyetértés!

Gróf Péchy Manó program-beszéde.

Uraim! Tisztelt Polgártársaim!

A kolozsvári igen tisztelt választók egy része engem egyik képviselőjelöltjének tűzven ki, ez által oly fényes kitüntetésben részesített, melynél fényes-

sebben és magasztosabban magyar ember nem részesülhet; fényes ezen kitüntetés reám nézve, mert elvitázhatatlan tény, hogy Kolozsvár városa, oly politikai kitünőségekkel rendelkezik, kik nem csak fényes tehetségeiknél, hanem a helyi viszonyok és érdekek beható ismereténél fogva is szerintem tettelegesen minősítve vannak arra nézve, hogy Kolozsvár városának érdekeit fényesen képviselhessék. Én ezen fényes kitüntetést nem kerestem, — a bizalmat önök tisztelt polgártársaim nekem önkényt ajánlották fel, melyet én hálás szívvel és emelkedett kebelbel fogadtam el, és melynek törhetlen hűséggel megfelelni — polgári kötelmeim legszebbikének fogom tartani.

Mentől inkább át vagyok hatva tehát ezen fényes kitüntetés által, annál mélyebben érzem, hogy Önök tisztelt felhívása előtt meghajolni és az önök által nekem felajánlott jelöltséget elfogadni polgári köteleességemnek kell tartanom, habár nem tagadom, hogy ebbeli elhatározásom több okoknál fogva nem csekély küzdelmembe került.

Midőn tehát önök megtisztelő felhívásának hódolok, teljes joggal megkívánhatják, hogy politikai hitvallásomat, politikai nézeteimet az ország fontosabb ügyeire és teendőire nézve nyilvánítsam, nekem pedig köteleességemben áll ezen jogos óhajuknak teljes készséggel eleget tenni.

Ez okból jelentem meg önök mélyen tisztelt körében. Mielőtt azonban ebbeli kötelmemet teljesíteném, engedjék meg, hogy mindenekelőtt mélyen érzett hálámnak nyílt kifejezést adhassak azon megtisztelő bizalmukért, melyet irányomban tanusítani méltóztattak.

Legyen nekem szabad ezen nagybecsű bizalmuknak tiszteletteljes viszonzásául azon ünnepélyes ígéretet nyilvánítanom, hogy képviselőjüknek leendő megválasztásom esetében igyekezni fogok nehéz feladatokat önzéstelen törekvéssel, érdek nélküli odaengedéssel és hűséggel megoldani.

Tartsák meg tisztelt polgártársaim ezen ünnepélyes ígéreteimet biztos zálog gyanánt mindaddig, mig azt, képviselőjüknek leendő megválasztatásom esetében, módom és alkalom leendő beváltani akkor, a midőn önöknek itélő szíve előtt tetteimről számolni köteleességemnek tartandom.

Engedjék meg már most, hogy politikai hitvallásomat nyilváníthassam, és körvonalozhassam nézeteimet mindazon sürgős teendőkre nézve, melyeknek mielőbbi megoldását hazánk érdekei parancsolólag követelik.

Politikai elveim önök előtt tisztelt polgártársaim, — kik tanúi valának 5 évet meghaladó itteni nehéz hivatalos működésemnek, — nem ösmertetlenek; ezen idő alatt alkalmuk volt hivatalos működésemet és intézkedéseimet megbírálni, de nekem is szerencsém van önöket ösmerni; ösmérem Erdélynek és különösen Kolozsvár városának égető szükségait és életbevágó érdekeit

Mint hogy pedig erős meggyőződéseim az, hogy a Deák-párt valamint egy részről államiaságunk politikai és parlamentáris nagy horderejű regenerációjának biztos alapját megvetette, és országunk fényét, hatalmát és örendelkezés jogát fényes sikerrel kivívta, — ugy más részről a Deák-pártot tartom kiválólag hivatva a már megszerzett fényes vívmányok szilárdítása és állandó biztosítása végett; ez okoknál fogva magamat határozottan a Deák-párt egyik hívének vallom. E párthoz engem nem dicsvagy, sem önérdék, hanem csak is azon szilárd meggyőződés esatol, hogy ezen párt valamint egy részről nem osztja a tulzásokat, melyek a jó ügynek rendesen nem a legjobb szolgálatot szokták tenni, ugy másrésztől rendíthetetlen alkotmányos érzületének öntudatában a körülményekkel és az elvitázhatatlan tényekkel, hazánk jól fel fogott érdekében, hazafias komolysággal megalkudni elég bátorsággal és ildommal bír.

Én még zsenge koromban az alkotmányosságban, honszeretében, és a törvények iránti tiszteletben neveltetvén, ezen elvektől soha meg nem váltam, és bízom Istenemben, hogy azoktól most, midőn életem aequatorát már utólrtem, eltérni annál kevésbé fogok; ezen elvek vezéreltek hosszas és rögös politikai és hivatalos pályámon, mely pályámtól csak akkor bucsuztam el, midőn a nem magyar kormányok törvénytelen és alkotmányellenes rendszerökkel Szent István koronájának fényes bírodalmát egy silány geográfiai fogalomra vették lealacsonyíthatni. Ezt koránt sem hozom fel érdemem gyanánt, mert a haza szent szeretete éppen oly magasztos köteleesség, mint a milyen főbenjáró bűn a honárulás.

Ennyit személyemről szólni szükségesnek tar-

s minthogy születésénél fogva történetesen atyához tartozom, melyet aristocraticus szokás nevezni: határozottan és ünnepélyesen ítélem, hogy én az 1848-dik évben alkotott államnyos alapokon fennálló sarkalatos törvények gyűjtékében hazámban szabadalmazott osztályokat nem ismerem, és hogy a democraticus alapokon fennálló országos intézményeinket hazánk és a nép érdekében legűdvösebbeknek és legigazságosabbnak tartom.

Az 1848-iki törvények az egyenjogúság élvezetétől nem csak senkit meg nem fosztottak, sőt annak élvezetét az összes nép számára biztosították, ha tehát az aristocrazia, legyen az születési, észbeli vagy vagyoni, polgártársai felett magának az államban szabadalmazott állást nem követel, a mint ezt törvényeink értelmében többé nem is követelheti, sőt ha az ilyen igényekkel és aspirációkkal, egyszer mindenkorra szakítani tud is, komolyan akar is, akkor egy ilyen aristocráciának állami közreműködés, akár a törvényhozás, akár a társadalmi, akár a vállalkozási egyletek terén, az államra nézve, csak is hasznos eredményezhet, mert egy demokratikus intézményű államban, mint a milyen a miénk, az aristocrazia csak is olyan elveket vallhat és támogathat, melyeknek alapján még a legszegényebb földműves vagy iparos, ha esze, képzettsége és tudománya van, az államban éppen oly fontos politikai jogokat gyakorolhat, és éppen oly fontos politikai állást foglalhat el, mint a leghatalmasabb aristocrata, ki ily tulajdonokat nem nélkülöz.

Egy democraticus intézményű országban tehát az aristocráciának a néppel és viszont a népnek az aristocráciával kell szövetkezni, mert csak is az állam összes tényezőinek tömörülése képezhet egy oly erős phalanxot, mely a democraticus intézmények fejlődését az összes állam javára biztosítani képes.

Azt hiszem, hogy ezen irányban — bála felvilágosodott korunk magasán lobogó szövének — alig létezik az országban komolyabb párt- és nézet különbség.

A politikai pártok leginkább elágaznak a kiegyezkedési közös alapra nézve.

Én nyíltan bevallom, miszerint én a kiegyezkedési közös alapot vallo politikai kiindulásom fő szempontjának és ha mélyebben vizsgáljuk a dolgot, igen is megnyugtató érezhetjük magunkat mi, kik ezen álláspontot hazánk érdekében védelmeztük és védelmezzük.

Tudom én azt, hogy a politikában nem mindig kivihető az, a mi legelőkeltebbnek vagy legkiválósnak látszik lenni, de azért mivel a legjobbnak vélt intézmény még egyelőre ki nem vihető, sem az ovatosság sem a valódi hazafiság nem gürdithet akadályokat olyan intézmények ellen, melyek a fennforgó viszonyoknál fogva egyedül kivihetők és melyeknek alapján a fokonkinti tágasb állami kifejlődés lehetővé tétetik.

Tudom én azt, hogy ezen politikai axiómát többen nem osztják és épen azért többen ellenzik ezen közös alapot, melyen Magyarország kiegyezett, de mellőzve azt, hogy politikai elleneink ezen kiegyezkedési módzatnál a fennforgó viszonyok között jobbat javallani maguk sem tudnak: feledek vagy tudni nem akarják, hogy ha ezen alap Magyarország többsége által el nem fogadtatik, alig lettünk volna képesek bel- és külügyeinkre oly fontos befolyást gyakorolni, mint a milyet most már bála az égnek tényleg gyakorolunk.

Az, a mit ma bírnak, az bevezetett és elvitázhatatlan tény, de vajon nem kockáztatunk volna-e mindent, ha a kiegyezkedési közös alapot el nem fogadva a merev passivitás terén maradtunk volna? Vajon ez esetben nem éppen Magyarország ellenségeinek sikerülhetett volna ugyanazon befolyást kivívni és ugyanazon állást elfoglalni, melyet mi gyakorolunk ma, melyet mi foglalkunk el ma? vajon képesek lettünk volna-e a passivitás terén Magyarország ellenségeinek befolyását ellensúlyozni, azon befolyást, mely valószínűleg saját államiségünk rovására nehezített volna.

Ezek uraim mind olyan problematikus komoly kérdések, melyeknek kényes és kritikus jellegét egy komolyan gondolkodó államférfi vagy honpolgár sem fogja kétségbevonni.

Tagadni nem lehet, hogy valamint egész Európában, úgy nálunk is minden életbevágó politikai akciónak feltétlen sikere rendesen attól függ, hogy a bizalmat és a politikai hitelt mily mérvben tudjuk és értjük magunk irányában érvényesíteni, ezen bizalmat, ezen politikai hitelt az ország számára megszerezni a Deák-pártunk és a kormányunk egyik leginkább életbevágó, magasabb politikája volt, de vajlon megszerezhetette volna-e a kormány Magyarország számára ezen bizalmat és politikai hitelt, főleg szemben azon tényezőkkel, melyekkel bennünket a pragmatika sanctio egybefűzött, ha t. i. Magyarország többsége a kiegyezésről mit sem akarva hallani, mindig csak is kizárólag saját kedvező rögeszméjét akarta volna érvényesíteni, mit sem törődve azzal, vajlon ezen politikája által a birodalom másik feleiben nem idéző elő ily viszályokat és oly rázkódásokat, melyek saját állami létünket és azzal kapcsolatos állami kifejlődésünket veszélyeztették volna. Kérdem: ha egy kétes kimeneteli pörben még a magán perlekedő fél is oly óvatossággal szokott lenni, hogy ellenperesével inkább jószíval kiegyezik, sem hogy vagyonát kockára tegye, vajlon nem sokkal helyesebb politikát követ-e az állam, ha egy észlelyes kiegyezkedés által államiségét a netaáni bukásból

megmenti? Egy magán perlekedő, ha vagyonát könnyelműen elveszti legfeljebb csak magát, vagy néhány családot semmisíthet meg, de ha egy állam lenne úgy, milliókból álló családokat, s velők egy virágzásnak indult országot tenne tönkre, már pedig egy ilyen veszélyes experimentatíót, egy ily menthetlen könnyelmű va banquet egy felelős kormány és az őt pártoló parlamentáris többség sohasem javalhat, annál kevésbé kezdeményezhet.

Mondjanak politikai elleneink a kiegyezkedési közös alap ellen bár mit is, népszerűtlenség azt kényők kedvök szerint, annyit azonban el nem vitázhatnak, hogy Magyarországnak Európai befolyása oly határozott mérvű mint jelenleg, soha de soha sem volt, mert elvitázhatatlan tény, hogy a kiegyezkedés által Magyarországnak önrendelkezési joga oly mérvben szereztetett meg, mint a minővel 3 század óta tényleg soh a sem birt. Ezenbizonyárasenki sem fogja egyedül a véletlennek vagy a szerencsének tulajdoníthatni, de igen is az ország bel-ejeje ildoms és fokonkinti kifejtésének és azon tapintatos politikának, melyet a Deák-párt nem csak folytonos erélyességgel követett, hanem annak nyomátéket és érvényt adni tudott is, akart is.

Ezen politikának köszönhetjük Magyarország hatalmi állását, melyet csak egy könnyűszerrel ugy sem lehetett decretálni; ennek köszönhetjük, hogy a gravaminális meddő tért elhagyhatunk és hogy a reformok terén az országnak fejlődését előmozdithatjuk, mert erős hitem az, hogy a kiegyezkedés nélkül korszerű reformokat életbeléptetni képesek nem lettünk volna; ezen politikának köszönhetjük, hogy a Magyar-Oszták birodalom külügyeit egy oly tős gyökere, kitűnő jellemű, és fényes tehetségű magyar államférfi vezeti, kinek Magyarország politikai és parlamentaris regeneratíója körül szerzett bakros érdemeit a történelem fogja csak kellő mérvben igazolni és halhatatlanná tenni, azon történelem, mely a kisszerű pártusok és személyes érdekek felett szokott állani.

Ezen politikának köszönhetjük, hogy képviselve vagyunk a leglátványosabb tengereken is, hogy saját felelős nemzeti kormányunkkal bírnak, hogy saját parlamentünk által rendelkezhetünk saját országos ügyeink felett, ennek köszönhetjük, hogy békés kifejlődésünk és európai tekintélyünk egy közös védelmi kötelezettség által védve és biztosítva van.

A kiegyezkedési politikának köszönhetjük, hogy honvédségünk magyar vezényletében, szervezésében és szellemében egy nemzeti hadesapát magvát képezi. Ezen kiegyezkedésnek köszönhetjük, hogy az ország területi épsége helyre van állítva, hogy az unió tény, hogy Horvát- és Szlavon e országok ismét kiegészítő részei Szent István koronájának, hogy a határvidékek polgárosítása és visszakebelezése részben tényre vált, részben folyamatban van, és hogy Finme viszacsatolása által Magyarország újból az Adriáig terjesztheti ki határait.

Ezen politikai kiegyezésnek köszönjük belreformunk hosszú sorát; az ország lakosai egyenlők a törvény előtt, a közoktatási törvény megvetette a népnevelés alapját, az általános védkötelezettség a közigazságnak tett eleget, az igazság és méltányosság alapján alkotott nemzeti törvény a nemzeti kérdést nagyobb részben megoldotta, megadta ezen törvény mind azt, mit az ország egységének és diplomaciai nemzeti-jellegének veszélyeztetése nélkül megadhatott.

Az ipar-ügy a meghozott új ipartörvény által tetemes lendületet és biztosítást nyert; az önkormányzati közigazgatás megtisztítva salakjától bele lett illesztve a parlamentaris rendszer szerkezetébe; törvénykezésünk hiányain ideiglenesen segítve van, a bíróságok új szervezése garanciát nyújt, hogy az eddigi elhíresült s türelmetlen állapotok helyébe gyors és részrehajlatlan igazság-szolgáltatás lép, anyagi fejlődésünk óriási lendületet nyert, a nemzeti tőke általános gyarapodásnak örvend, vasuti forgalmi hálózata, mely felelős kormányunk megalakulásakor alig 300 mérföldet tett, most már közel 1000 mérföldön teremt forgalmat, ipart és kereskedést, és hogy többeiket ne említsek, ezen politikának köszönjük egy központi önálló magyar nemzeti bank kérdésének közel kilátásba helyezett megoldását, mind ezek a kiegyezkedés által utólrét, tényre vált, és általam csak a fővonásokban körvonalozott, vívmányok és eredmények melyeket elvitálni nem lehet.

Legyen nekem szabad ezen oly sokszor méltatlanul megtámadott kiegyezési közös alap védelmére egy az életből merített példát felhoznom.

Vajlon nem helyesen cselekednék-e egy terjedelmes birtoknak tulajdonosa, ha egy szomszédos határos birtoknak tulajdonosával mint ellenperesével oly feltétel alatt egyeznek ki, hogy birtokukat mindkettlen háborítatlanul és örök időkre birtokossá k, és a zokat belátásuk szerint rendezhessék és szabályozhassák, azonban oly kikötéssel, hogy bizonyos közös gátok fentartása, bizonyos közös határszancok jó karban tartása, bizonyos közös lecsapolások eszközzése, nem különben közös mezei és erdei rendőrök fizetése végett megkívántatott közös költségekre mind a két szomszédos tulajdonos birtokaránylag járulni köteles legyen, és vajlon ilyen kiegyezkedés nem-e sokkal előnyösebb az örökösök nézve, mint annak megtagadása, mely esetben az egyik birtokos pörütján valószínűleg az egész birtokát elveszíthetné, és az örökösök kénytelenítettének üres zsebbel, vándorbetjukra támaszkodva, kedvelt tűzhelyeiket egy jobb remény fejében oda hagyni.

Megtörténhetnék ugyan ha az időszertinti birtokos ellenperesével kiegyezkednék, és annak következtében összes birtokát örökösai számára megmentené, hogy ezen kiegyezkedést talán épen maguk az örökösök egy része és pedig az emberi természetben rejlő — hogy magamat, lehetőleg gyöngődebben fejezzem ki — gyarlóságánál fogva, roszálna, nem tartatván már természetesen attól, hogy örökségét elveszítheti, de azért valószínűleg az örökösök ezen része vala az első, mely örökségének tényleges átvétele esetében a közös költségeknek szükséges fedezését nem csak maga sem tagadná meg, sőt azt részéről, jövőre még biztosítaná is azon egyszerű okból, nehogy öröklött birtokát valahogy veszélyeztesse.

A mi tehát áll ezen példaképpen felhozott magán viszonyokra nézve; annak állani kell az ország viszonyaira nézve is, a mi áll a magán örökösökre nézve, az áll a politikai örökösökre nézve is.

Parlamentáris országban valamint a többségnek ugy a kisebbségnek is megvan a maga szerepe és külön álláspontja.

A kisebbség inkább kockáztathat oly fellelgező elveket és nézeteket, melyeknek ez időszertinti valósitásához rendesen magának sincsen alapos és komoly reménye, teheti pedig ezt azért, mert nem felelős, mert a népszerűségnek megszerzése, fentartása és biztosítása kedvéért sokkal többet kockáztathat, mint a mennyit egy minden tettéért felfelé és lefelé felelős kormánynak és az őt pártoló többségnek kockáztatni lehet, és kockáztatni szabad; de ebből még nem következik — mivel a közös célhoz, t. i. a hazajólétének biztosításához vezető módzatok iránt a pártok között eltérő nézetek és gyakran hibás felfogások és éles eltérések merülnek fel, — hogy e miatt a pártok egymást folytonosan gyanúsítsák, kiméletlenül rágalomazzák és egymás ellen a legelkeseredettebb testvér harcot vívják, — én legalább részemről minden pártunk meggyőződését tiszteltem, sőt azt kelőleg méltányolni is tudom, de ugyanezt joggal kelővelem politikai elleneimtől, pártom és magam nevében is; hanc veniam petimus, damusque vicissim.

A korszerű és Magyarország érdekében megoldandó reform-kérdésekre nézve kijelentem, miszerint részemről nem elégszem meg azzal, hogy mivel mostani helyzetünk az elmúlt rosznál hasonlíthatatlanul jobb és kedvezőbb, tehát álljunk meg, vagy tegyünk keveset; mert a ki nem halad elmarad, én pedig elmaradni nemcsak nem akarok, sőt erélyesen köze akarok működni, hogy a tökéletesedés fokát a lehetőségig és minél előbb megközelíthessük. Részemről a reform kérdések megoldásánál nem azt tartom kizárólag mérvadópak, hogy mi történt, vagy miképen történt ez vagy amaz a külföldön, én a reform kérdések megoldásánál legnagyobb súlyt fektetek Magyarországnak népeinek geniusára, mert ha a reformoknál nem a nemzet geniusát, szokásait és sajátságos viszonyait vesszük kiindulási szempontul és mind ezen tényezőket tekintetbe venni nem kívánjuk, ez esetben meglehet ugyan, hogy az ily reformok a külföldnek legremekbebb másolatai művel lehetnének, azonban hazánkban és a nép szívében soha sem volnának oly rokonszenvesek és oly kedveltek, hogy azoknak állandó meghonosítására bizton számítani lehetne ha tehát a reformokat számunkra hasznosítani óhajtunk, kell, hogy azok Magyarországnak életéből merítsenek, kell, hogy tekintettel legyünk azon sajátjóságos viszonyokra, melyek között mi élünk, kell, hogy a reformokat akkép léptessük életbe, a mint azt saját organismusunk követeli, mert az orvosok is egészen másképpen orvosolják Európa déli részeiben sanyló, egészen másképpen az északi zord éghajlat alatt szenvedő betegeiket, sőt meg ugyanazon egy ország vidékei is különböző tekinteteket igényelnek.

Vegyük példának! okáért Magyarországnak erdélyi részeit.

Erdélyt a testvér Magyarhon főleg anyagi tekintetben messze túlhaladta; a testvér Magyarhazának tehát érdekében áll még áldozatokat sem kimélni, hogy az erdélyi részeket, magához párhuzamos vonalra hozhassa, mert a testvér Magyarhon magában is erős, vagyonos állam ugyan, de hatalmas és tekintélyes csak is akkor lehet, ha Erdélylyel egyesülve és egybeforrva marad, Erdély tehát sohasem tarthat Írland sorsától, sőt nem is volna tanácsos, hogy Erdély akár szellemi, akár anyagi tekintetben arra a fokra ne jusson, melyre a testvér Magyarhon jutni hivatva van, mivel az unio csak is ugy és akkor daczolhat a romboló viharokkal, jöjjenek azok felülről, alulról vagy külfölről, ha az unio által Magyarország összes kiegészítő alkatrészeinek jóléte, hatalma és befolyása neveltetik, erősödik és progressiv mérvben fokoztatik és gyarapittatik, — magok a nemzeti ségek is még inkább azon meggyőződésre fognának jutni, hogy számunkra nincsen széles e világon jobb nincsen biztosabb, nincsen szebb földrész, mint a melyet egymással testvéries szeretettel és érdekeink közeledő méltánylatával megosztottunk, — mely esetben méginkább felhagynának minden oly elméleti aspiratciókkal, melyek nékiek jól felfogott érdekeikre nézve sohasem volnának képesek oly garanciákat nyújtani, mint a milyenekef nekik nyújtani mi képesek volnánk.

Mindezekből látni fogják tisztelt Polgártársaim, hogy én a Deákpart elveit, és politikáját pártolni támogatni, és istápolni teljesen féljogositva érezhetem magamat, mert meg vagyok győződve, hogy a Deákpart érdekei Erdély érdekeivel is azonosak.

Ki kell azonban jelenítenem, hogy magamnak szabad kezét igyekszem fenntartani mind azon spe-

cialis erdélyi és kolozsvári kérdésekre és érdekekre nézve, melyek sem az országos érdekekkel, sem a kiegyezkedési közös alappal ellentétben nincsenek, mivel képviselőjüknek leendő megválasztatásom esetében feladatomnak egy részét csak is akkor vélném kellőleg megoldhatni, hogy ha Erdélynek és Kolozsvárnak illeten specialis érdekeit, tekintve sajátságos és tradícionális viszonyaira, lellem és tehetségem minden erejével pártolni és érvényesíteni kötelemnek ösmérendem.

Nem akarom már ugy is kelletlenül hosszabbra terjedt beszédemet mindazon specialis erdélyi érdekek elősorolásával hosszabbítani, melyeknek megoldását az ország érdekei parancsolólag követelik.

Engedjék meg azonban, hogy röviden körvonalozhassam azon főbb érdekeket, melyeknek mielőbbi érvényesítését Erdélyre nézve már elodázhatlanoknak tartok.

Szükségesnek vélem, hogy a különböző vallások hitágazatainak tiszteletben tartása mellett, a minden törvényes vallásnak szabadsága és függetlensége, mely Erdélyben jelenleg is kegyeletben tartatik, — nem különben hogy minden vallás autonómiájának egyaránt biztosítása positiv törvények által megörökíttessék.

Főtörkévésemnek tartanám a különböző nemzetiségek mind azon jogos és méltányos érdekeinek biztosítását támogatni, melyek az állam egységét és a magyar állam nemzeti és diplomaciai jellegét nem veszélyeztetik.

Továbbá Erdélynek égető szüksége van állandó országos hitelre, hogy annak segélyével az anyagi téren pótolhassa részint százados mulasztásait, részint, hogy helyreültesse azon óriási veszteségeit, melyeket az 1848 év után bekövetkezett keserves emlékü rombolások okoztak.

Ezen elvből indulva ki, fő törkévésem lenne oda működni, hogy egy független önálló magyar nemzeti központi bank mielőbb létre jöhessen, hogy ennek beállítási fiók-bankok is mielőbb felállíthatassanak, mi által valamint országos ugy egyes vállalkozóknak, földbirtokosoknak, földműveseknek, városoknak, községeknek, egyleteknek és iparosoknak mód és alkalom nyitatték volna olesó kamatok mellett oly hasznos beruházásokat tehetni, melyeknek hasznosítása által az erdélyi részek vagyonosodása, kereskedése, jóléte, disze és fénye oly hatalmas lendületet nyerhessen, mint a milyet az erdélyi részek oly sok nélkülözések után méltán igényelhetnek.

Főtörkévésem lenne a vasuti hálózatk és kőutaknak mielőbbi befejezését, ugy az erdélyi folyók szabályozásának mielőbbi fogantatását teljes erővel előmozdítani, hogy ez által az ipar és kereskedés százados pangásának bilincseiből felszabadulva azon magaslatra vergődhessek, melyet Erdély méltán követelhet. Szóval a törvényhozásnak behatólag kell gondoskodni, hogy Erdély legértékesebb kincseit, melyek nagy részben még a földgyomrába kiaknázatlanul hevernek, mielőbb kellőleg értékesíthesse.

Az iparosok jólétét sorsát és jövőjét biztosítani szintén különös gondjaim közé sorolnám, mert az iparosok képezik az ország leghasznos és legműködőbb osztályát, ők képezik az ország eleven tőkéjét, ezek képezik az ország aranybányáit, ezek képezik azon országos nagy mérhosportokat, melyek táradhatlan szorgalmuk által az ország minden rétegeit és annak minden lakosait hasznos és nélkülözhetetlen készletekkel ellátják, méltányosnak és igazságosnak tartom tehát, hogy az iparosok jóléte, sorsa és jövője biztosítsassék, ez képezne törkévésem egyik legfontosabb ágát.

Nem különben főgondom lenne, hogy az urbéri kárpótlások, melyek már ugy is befejezésök végső stadiumába jutottak, mielőbb véglegesen és méltányosan befejeztessenek; ugyisint, hogy a telekkönyvezések, melyek az országos hitel alapját képezik, még áldozatokkal is mielőbb végrehajthatassanak.

Az urbéri viszonyokból leendő mielőbbi végleges kibontakozást, mint az okserző gazdaszat egyik leghatalmasabb emeltyűjét, a méltányosság alapján elősegíteni, törkévéseimnek fontos ágát képeznék; azt pedig, hogy az e részben hozandó törvények mielőbb végrehajthatassanak: az által vélném leggyorsabban utólréthatónek, ha a királyi bíróságok személyi létszáma elegendő is oly alkalmas segéd-hivatalnokokkal szaporíttatnék, kik a munkát minden irányban meggyőzni és legyőzni képesek volnának.

A bányászati ügynek egész terjedelmében leendő rendszeres megoldását és törvényhozási végleges elintézését a kereskedés és kögazdaszat jól felfogott érdekében szintén égető kérdésnek tartanám.

Ily kérdésnek tekinteném egy czélserű és minden igazságos és méltányos igényeknek megfelelő erdei és mezei rendőrségi törvénynek mielőbbi alkotását, mert urdely kincseinek nagy részét erdei képezik, melyek részint hiányos kezeléssök, részint czélserű erdei törvény nem léte miatt, már eddigelő is tetemes pusztításokat szenvedtek.

Egyik égető kérdésnek tartom azt is, hogy az adó reform egy igazságos és méltányos elvek szerint alkotandó törvény által mielőbb és akképen szabályoztassék, hogy az ország összes lakosai arányosan és igazságosan legyenek megadóztatva.

Ilyen égető kérdésnek tartom, hogy az országba szállásoló katonaság állami lakanyákba helyezettessék el, és a katonatiszti szállásokról az állam gondoskodjék, mert a közös teherviselés minden művelt országban sarkalatos törvény, az nálunk is akkor fog egész terjedelmében az életbe átmenni

hogy ha ezen elszállásolási terheket nem csak egyedül egyes városok és községek polgárai, hanem az állam összes népei arányos mérvben fogják hordozni.

Törekvésem egyik főtárgyát képezné a népnevelésnek mentől nagyobb mérvben terjesztését előmozdítani és oda törekedni, hogy a népoktatás a a nép geniusának és nyelvteljeségi fokozatának mielőbb gyakorlatilag megfeleljen.

Vége egyik főtörekvésem volna a kolozsvári egyetem felvirágzását és minden fillérkedés nélküli gyarapítását előmozdítani és oda törekedni, hogy a kolozsvári egyetem a kor kívánalmainak és a kultúra magaslatának színvonalára mielőbb fölemelkedhessen.

Ime igen tisztelt polgártársaim, feltártam önök előtt nézeteimet, ünnepélyesen bevallottam elveimet és politikai hitvallásomat, körvonaloztam a fontosabb teendők hosszú sorát, elmondtam nézeteimet a reformokra nézve, biztositottam önöket legjobb akaratomról és szándékomról, melyet önök érdekében beruházni kötelességem hü érzete szerint teljes odaengedéssel kész volnék.

Önöktől függ már most tisztelt polgártársaim, nyilvánítani: megítélték-e elveimmel és nézeteimmel, osztják-e politikai hitvallásomat és vajon elég lelkesedést, jó szándékot és jó akaratot vélnék, hisznek és reménylenek-e bennem feltalálhatni, arra nézve, hogy érdekeiket, jogaikat és igényeiket kellőleg képviselni képes leszek-e?

Ha igen: szerencsémnek, sőt polgári kötelememnek tartom a képviselő jelöltséget elvállalni; ha nem: szívem mélyéből fogok örüdeni, ha nálamnál jobbnak adhatok helyet, mert előttem a személyes érdekek soha számba nem vehetők, és csak is a közérdek minden.

Fogadják hálás köszönetemet felette nagybeszű bizalmukért, melylyel engemet megajándékoznai méltóztattak, és legyenek teljesen meggyőződve, hogy bizalmukkal a szó legnemesebb értelmében élni igen de visszaélni soha sem fognék. Fogadják hálámat azon kitartó türelmükért és figyelmükért, melyben terjedelmes beszédemet részesíteni méltóztattak.

Méltassanak továbbra is nagybeszű bizalmukra és szíves barátságukra, melyet számomra azon buzgó óhajom kíséretében kérek ki, miszerint amennyi gondviselés önöket tisztelt Polgártársaim hazánk közhasznára, az unió szilárdítására Kolozsvár városa jó létének előmozdítására, és szeretett családjoknak boldogítása végett számos éveken keresztül boldog megelégedésben éltesse!!!

Éljenek!!!
(Tér szűke következtében kénytelenek vagyunk Hajós János beszédét holnapi lapunkra halasztani. Szerk.)

Ghyczy Kálmán.

a kath. autonómiáról, a népnevelési törvényről s a tetszvény jogról.

A komáromi kath. politikai körtől e hó 14-én levelet kapott Ghyczy Kálmán, melyben felszólította a derék államférfit: tudassa vele nézeteit a kath. hitfelekezetről s különösen az autonómia, népnevelési törvény és tetszvényjegről. Ghyczy Kálmán ismert szakavatottsággal férfias nyíltsággal adott választ a kérdésekre. A válasz annyira érdekes, hogy nem mulasztathajuk el bár kíváncsian ismertetését.

Nézete szerint: minden képviselőjelölt felvilágosítással tartozik elvei felől minden választójának, szívesen teszi tehát ezt ő is. A mi első sorban a kath. autonómiát illeti: ő nem ellensége az autonómiának, de ugymond azt azon értelemben, mely ez eszmének közönségesen tulajdonítatik, hogy általa a katolikus világi hívek a szó valódi és igaz értelmében sikeres befolyást gyakorolhassanak egyházi és közköztartási ügyeikre, egyszerűen lehetetlennek tartom.

A kath. vallás elvei szerint minden egyházi hatalom, a tanítás, az oktatás tisztá az egyházi rendnek, első sorban a hierarchiának adatott át, a világi hívek az egyházi rendnek adott ezen hatalomkört elismerni, tisztelni tartoznak, végrehajtói lehetnek az egyházi hatalom megállapodásainak, s az ezek által megszabott körben és irányban többteendőket teljesíthetnek, de magokra az irányadó megállapodásokra befolyást nem gyakorolhatnak, s ennél többet világi hiveinek a hierarchia, ha nem akar kilépni az egyetemes egyház kebeléből, a kath. vallás elvei szerint szerint nem is engedhet; azon véleményben vagyok ennél fogva, hogy a kath. autonómia létesítésére irányzott törekvései a vallás világi hiveinek hasonló azok törekvéseéhez, kik ugyanazon egy államban az abszolút fejedelmi hatalmat az alkotmányossággal egyesíthetők vélik. De azért a kath. autonómia létesítését akadályozni nem akarja. Nem is tehetné, mert tényleges elismerése ez egy magasztos elvnek, melyet teljes meggyőződéssel magának vall: a vallászabadságnak. És ennek követelményei közt az első, hogy az állam a vallások belügyeibe ne avatkozzék, de ennek megfelelően az állam kötelessége, hogy amazok is tiszteljék az állam jogait. Mert a mint az egyháznak, ugy az államnak is, meg van jogköre, melyet minden polgárvaláskülönbség nélkül tisztelni tartozik. A két jogkör egymástól megkülönböztetendő és megőrizendő. Ez utóbbit a képviselőnek kötelessége megvédeni s mint ilyen jogosultnak ismervén minden egyházi autonóm szervezetét, egyedül az ország jogai, törvényei s érdekei megvédésének szempontjából képviselői kötelessége korlátai közt fog arra befolyást gyakorolni.

„Minden hazai hitfelekezetek — mondja — autonómiájával szoros kapcsolatban van a népiszkolai oktatás tárgyában alkotott törvény, mely nem mint önök tévesen állítják, a katolikusok jogainak eltiprására, hanem magasabb állami szempontokból közérdekben, a nemzet összes ifju nemzedékének, a kor műveltségének színvonalára leendő emelése végett alkotottat.” Nem jártas annyira a közoktatás terén, hogy ez ügyben a teendőket részletesen elemezhetné; egy pár általános észrevétel mindaz, a mit e tekintetben elmékedése eredményeként felmutathat. Nem egy vagy más vallás, hanem a vallásosság azon alap egyike, melyen a társaság és állam nyugszik. Tehát a vallástalanságot nem akarja tanintézeteinkben terjesztetni, de, hogy az olvasás, földrajz, történelem, stb. oktatásának kezelését is vallásfelekezeti teendőknek kelljen kijelenteni, felfogni nem képes. Az államnak felügyeleti joga van, hol a közoktatás kellékeinek elég tétetik s közvetlen rendelkezési joga ott, hol ez igények nem teljesíthetnek. Az államot illeti a gondoskodás a szükségletek fedezését illetőleg a felsőbb tanintézeteknél, a községet a népiszkoláknál, mert az államnak sem elegendő pénze, sem módja nincs ezek közvetlen gondozására. Nincs ok gátolni a hitfelekezeti oktatást, hol tehetik, de ezekre megy azon községek száma, hol ezt nem tehetik. Ezekről pedig okvetetlen gondoskodni kell a minek nézete szerint csak egy sikeres módja van: t. i. ki kell mondani, hogy a népiszkolai oktatás költsége a község terhe. Hol egy hitfelekezet nem állíthat, állíthatnak többen; mellett van mód külön hitfelekezeti oktatásra.

A tetszvény-jogot, habár sok módja van a rendelkezések tudtul adásának s ez által a jog ma már kijátszható, de mégis fen akarja tartani.

„A hazában létező hitfelekezetek mindegyikének — mond — főnökei benn az országban, az állami hatóságok, a polgári törvények hatalma alatt állanak, csak a kath. hitfelekezet az, melynek szentséges főnöke, mint egyszersmind feje a világ egyetemes kath. egyházának az országon kívül székel oly magaslaton, melyhez az állam hatalma, a polgári törvények nem férnek, s e tény az állam jogai és érdekei megóvásának szempontjából nagy különbséget képez a kath. hitfelekezet s a hazai más hitfelekezetek között.” Az államnak tudnia kell, hogy egy országán kívül levő hatalom mit rendel alattvalóinak. Megegyező volna-e az állam biztonságával, ha például az orosz czár, ki feje birodalmában a görögkeleti vallásnak, jogot gyakorolna hazánk görög keleti vallású polgárai felett. Az orosz czár világi hatalma pedig aligha nagyobb a szentszék erkölcsi befolyásánál az összes keresztény világra. A római curia rendelkezhetik oly tárgyak felett, melyek nemcsak a vallást illetik, a mint ezt valóban tette is.

Hogy a tetszvény-jog fenáll, az magának a kath. egyházi rendnek van érdekében, mert ez meggátolja a törvénytelen rendeletek foganatba vételét s lehetlenné tenni azon szomorú esetet, hogy az állam teljes szigorúlag lépjen fel a törvények megvédése végett oly személyekkel szemben, kikkel ezt nehéz ennie.

A mi végre az egyházi és iskolai alapokat illeti: hivatkozik országgyűlési munkálataira, melyet maga idejében mi is ismertettünk.

Pest, jnn. 20.

A diadalnak nagy napján írom önnek e sorokat, azon napon, melyen az ország szíve kimutatta, hogy melyik pártért dobog. Soraimnak ezéja a „Magyar Polgár” 129-ik számában Lázár Ádám „h. ügyvéd” aláírásával megjelent „kérdésvényre” (talán: kérdésre?) megfeleni. Kérdésvényező Lázár ügyvéd ur azt kérdezi, hogy szándékoznak-e a bel- és pénzügyi miniszter urak az erdélyi urbéri vegyes szolgálmányok és tized kárpótlása érdekében szükséges alkotmányos intézkedést mielőbb megtenni?

Utána járván levelezői kötelességemhez képest kérdésvényező Lázár ur felszólalásának, biztos forrásból értesíthetem önt, hogy az erdélyi részekben számos helyen fennállott urbéri vegyes szolgálmányok, ugy a tized országos kárpótlása iránt fölmerült kérdésekre nézve a tárgyalások a m. k. ministerium kebelében folyamatban vannak s azok befejezése illetőleg a fenforgó kérdések megoldása nem sokára várható. A ezéjből pedig, hogy az illető volt földesurak érdeke a fennebbi kérdések megoldásának bekövetkeztéig is lehetőleg megóva legyen, még folyó évi márczius havában azon intézkedés tétetett, hogy az urbéri vegyes szolgálmányok czimén a fennálló szabályok alapján felszámított visszatérítések tényleges behajtása — további rendeletig függőben tartassék.

Szolgálok ez kérdésvényező urnak megnyugtató felvilágosításul.

r. i.

Gyermek-felügyelőket

(magyar bone-okat) képző intézetet
főntartó egylet alapszabályai.

(Vége.)

Az igazgató választmány.

11. §. Ezen választmány áll az egylet tisztviselőiből, az egylet intézetének tanáiraiból s ezeken kívül 30 a közgyűlés által az alapító- és rendes tagok sorából egy évre választandó választmányi tagokból.

12. §. Ezen választmány végrehajtja a közgyűlés határozatait, az egylet intézetére felügyel s e célból azt szakértő tagjai által koronként meglátogatja, a tanárokat megválasztja, fizetéseiket meg-

állapítja, 20 frtot meghaladó kiadásokat utalványoz, a pénztári számadásokat megvizsgálja, tagokat gyűjt, jövedelmi forrásokról gondoskodik s működéséről, nem különben az egylet intézete állapotáról jelentést s a szükséges tennivalók iránt javaslatot terjeszt a közgyűlés elé.

13. §. Az igazgató választmány a szükséghez képest minél gyakrabban ülést tart. Érvényes határozathozatalra a tisztviselőkön kívül a választmányi tagok 1/3-ének jelenléte szükséges.

Az egylet tisztviselői.

14. §. Az egyletnek a közgyűlés által az alapító vagy a rendes tagok sorából egy évre választott következő tisztviselői vannak: két elnök, igazgató, titkár, pénztárnok, gondnok.

Az elnökök a teendőket megosztva az egyletet a hatósággal szemközt képviselik, a közgyűléseket s a választmányi üléseit egybe hívják azokban elnököknek, 20 frtot meg nem haladó kiadásokat utalványoznak.

A titkár vezeti a köz- és választmányi gyűlések jegyzőkönyveit, szerkeszti az egylet kibocsátványait s kezeli az egylet irattárát és pecsétét.

Az igazgató az egylet intézetében ügyel az intézet szabályzatának megtartására, a tanítványokat fölveszi, azok előmenetele s erkölcsi viselkedését figyelemmel kíséri, az évi vizsgán jelen van s az intézet állapotáról koronként jelentést terjeszt a választmány elé.

A pénztárnok beszedi a tagdíjakat, az utalványozott kiadásokat teljesíti, az egylet pénzeit a választmány utasításai szerint elhelyezi s évi számadását a rendes közgyűlés előtt 30 nappal a választmány elé terjeszti.

A gondnok az egylet intézetébe szükséges szerelvényeket bevásárolja, az építkezést intézi s az egylet épületei és az intézet eszközeire felügyel.

Az alapszabályok módosítása s az egylet fölösztása.

15. §. Az alapszabályok megváltoztatását célzó indítványok a rendes közgyűlés által csak akkor tárgyalhatók, ha a közgyűlést 14 nappal megelőzőleg a helybeli lapokban közzétették. A módosítás keresztülvitelére a közgyűlésen megjelent tagok 2/3-ának igenlő szavazata szükséges.

16. §. Az egylet csak az esetben oszthatatik fel, ha nem lenne képes a gyermekfelügyelő-képezdét a czélnak megfelelőleg főtartani. A fölösztás tárgyában, a tárgy közlése mellett e czélra egybe hívott közgyűlés általános szótöbbséggel határoz; de csak az esetben határozatképes, ha az alapító és rendes tagoknak 2/3-a jelen van, ha ennyi nem jelennek meg, a 8. §. szerinti eljárás lép életbe.

17. §. Fölösztás esetén az egylet minden vagyonát valamely helybeli nevelésügyi célra fordítatik.

18. §. Ugy az alapszabályok módosítását, valamint a fölösztást tárgyzó határozatok foganatosítása előtt a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriummal közöltetnek.

Kelt a gyermek-felügyelőket képző intézetet létesítő egylet, Kolozsvárt, 1872. június 2-kán tartott alakuló közgyűléséből.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott M. Várárhelyen jun. 23. 2 ó 30 p. d. u.

Érkezett. 23. 2 ó 35 p. d. u.

Marosszék alsó kerületében ma délig Jenei József 650, Bereczki Sándor 240; a felső kerületben tegnap estig Botos Kálmán 650, Bereczki László 84 szavazatot nyert. Győzelmünk bizonyos.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, június 24.

— Tegnapelőtt nem voltak sűrű választások, de a megkezdett arány folyton tart. Az eddig említetteteken kívül a következő jobboldali képviselők választattak meg: Tencsénmegyében: Krajcsik Alajos. Árvamegyében: Döry József, Vizsoly Gusztáv. Bars megyében: Pólya József, Divald Adolf, Majthényi Bálint. Abaujmegyében: Barcsay József, Semsey Albert. Nógrádmegyében: Forgách Antal, Pulszky Ágost, Muzsly Sándor, Berchtold Arthur; Nyitra megyében: Berényi Ferencz. Gyöngyösön Pulszky Ferencz. Balpárti képviselők: Abaujmegyében Szentimrey Elek, Szathmáry Miklós. Szabadkán: Mukics Ernő és Varga Károly. Tolnamegyében: Simoncsics Béla, Hets Károly. Zalamegyében: Thassy Miklós. Hevesmegyében: Csávolszky Lajos, Keglevics Gábor. Eddig tehát 114 deákparti, 24 balközépi. 5 szélsőbali. A Deákpart hódított 27 kerületet s veszett 7 kerületet.

— A kolozsmonostori önkényes tüzoltóegylet diszgyakorlata. A lángok pusztító erejének korlátozására szövetségessé derék ifju csapat gyakorlata tegnap a borongó idő dacára szép látványt nyújtott. Az ünnepély színhelye — miként ezt már jeleztük — a katonai nagy laktanya előtt, tágas téren volt, hol társadalmi életünk csak nem minden osztályából, leirhatlan tarka színváltozatban, egyes festői csoportozatokra szakadozva körülbelül négy ötezeren hullámoltak. Öt előtt kevéssel trombita hang üt meg füleinket, a tüzoltók megérkeztek. A szabályos sorokban felállított csapat sebes léptekkel nyitott utat magának s mutatónyait a katonai köny-

nyűdséggel végzett sorgyakorlatokkal. Majd a tüziadó harsogására a bátor sereg lából egyesek kibontakozván, horgos, 1 toló-létrákkal támadást intéztek a kaszánya. Öröm volt nézni mily biztossággal küzdötték gukat a magasba. Eközben mások a m. emeleten megerősített mentő zsákba burkolózva simasággal suhantak le. Némelyek pedig, a salto m. talekben tüntették ki bámulatos bátorságukat s nem csak az első emeletről, hanem a másodikról is a nélkül, hogy arcuk egyetlen izma megrendült volna: az alatt lévőkből biztos kezeiben tartott mentő hálókba ugrottak. Végül nagy és kis szivattyu egy-mással működésbe hozattak. Hatalmas vizkigyó szórta szét e pillanatban sugarait a fedélzeten — s e látványt a közönség hangos taps özönnel üdvözölte. — A rend, a roppant számu közönség dacozára, példás volt, dicséretére közönségünknek és rendőrségünknek. Egyetlen dissonans hang vegyült a szép összhangba: egy tüzér főhadnagy igen tetszett magának, hogy az óriási sűrű tömegben lóháton parádrozhatott. A tüzoltók ugyan egész illedelmesen figyelmeztették, hogy a számukra főtartott helyen ne lábat-lankodják, ő azonban nem engedett s addig addig ficzánkoltatta lovát, míg egy viz-tömlőt szerencsésen kilyukasztott. A helyőrségi parancsnokság figyelmeztetné a főhadnagy urat, hogy máskor ily alkalommal csak sétálgasson a város tulajdon területén gyalog, a mint az egész közönség tön. Eljenek a derék ifjak és parancsnokuk: Gamauf Vilmos. Vajha ne soká tartana a megsegényítés, melyet Kolozsvár szenved Kolozsmonostortól.

— A tüzoltó ünnepély második fele az „Arenában” kezdődött s a Redoutban végződött. Társas körünk vegyes színezetű közönsége már 6 óra felé oly jelentékeny mérvben sereglett a páratlan csinnal feldisített Arenában, mely a vigalomnak méltán a legszebb jövőt jósó. Azonban az idő szeszélye ugy akart, hogy a vigalom színtere megváltozzék s a redout régen alvó csillárai ismét fellobogjanak. A b á j o s nem előbb k o s z o r u v á fonódott egyes virágai koronként megtölték, a termet, a jókedv és öröm sugara újra visszaszállott a tánczosok arcára, s mire a katonai zenekar ráhuzta, feledve lett a felhős ég setét árnya s a gyorsmenekvés ezer apró kellemetlensége. Mindenki a percz öröme gondolt. Rövid idő alatt a tánczkedő a mel-léktermek parketjére is kihatott s széles árján boldog elégtelenséggel lejtő párokat látott. Gazdászaink kinézése a vörös karszalaggal ellátott egyenruhában valóban festői volt s a szépen sikerült vigalomnak nem utolsó díszet kölcsönözött. E mulatság jövedelme mint tudjuk, 600 frton feljúl járt.

— Magyar-Lápos június 21. Vidékünkön a balpárti igazgatóság minden mértéket tulhaladnak. Személy- és vagyonbiztonság veszélyeztetve van; a terrorizmus a fegyver, melylyel békés polgárokat capacitálni akarnak. A jobboldali képviselőjelöltnék ünnepélyes bevonulásakor az itteni depravált román néptanító által felizgatott csöcselék az ev. ref. templom tornyából közápporral szándokolt fogadását a menetnek, csak is a helyi egyes bíró ur erőlyes intézkedése gátolta meg. Verekedések napi renden vannak, s a balpárti főkortesek részéről törvénybe ütköző igazgatóság ezer neme alkalmaztatik. Rosuj román néptanító a templomban igazat a balpárt mellett — s a jelszó minden jobboldali „agyon verése”. Ily körülmények között lehet e szó a vélemény szabad nyilvánításáról? Óhajjuk, hogy vidékünkön a hatalom törvény közegeinek hosszu túrelme már egyszer véget érjen, és hogy többé ne a kímélet és tolerancia legyen irányt adó az eljárásban, hanem a rend, vagyon és személy biztonság, valamint a vélemény szabad nyilvánításának megóvása.

— A „Magyar Polgár” becses figyelmébe ajánljuk pesti megbukott balpárti képviselőjelölt, Akin Károly ur nyilatkozatát az „Ellenőr”-ben. A nevezett jelölt így nyilatkozik: „aligha valószínű, hogy a történet jogtalanságok, s meglehet, vesztegetések, nem csak hogy potenciozták, de előidézték is volna a jobboldal győzelmét. Részemről sokkal inkább tulajdonítom ez utóbbi eredményt azon körülménynek, hogy a baloldal jelenlegi politikája többnyire csak tökéletlenül lévén fejtegetve, a közönség nem igen értette azt meg. Csak hogy akad már a tulsó oldalról is egy őszinte férfi, ki győzelmünket nem a rablás, fosztogatás, vesztegetésben, hanem valami egyébben keresi.

A kolozsvári piaci-árjegyzék június 24.

(alsó ausztriai mérő középár).

Tisztbúza 7 frt 30 kr. Elegybúza 5 frt 50 kr. Rozs 4 frt 50 kr. Árpa 3 frt 10 kr. Zab 2 frt 10 kr. Török-búza 5 frt 40 kr. Pityóka 3 frt 22 kr. Marhabús fontja 25 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Június 22 én 5°. M-talliques 100 frt 64.80. Kamat — 5°. Nemzeti kölcsön 100 frt 72.30. 1860. Kölcsön 104.90 Bankrésztvény 855. H-telin tézeti részvények 344.30. London 10 frt 112.40. Ezüst 110. — Cs. kir. arany 5.37. Napoleondor 8.96. Urbéri kötvények: Magyarország 81.75 Pemesi 81. — Erdélyi 79.50. Horvát-horv. gi 84

Felelős szerkesztő: Szász Béla

FOLLY és HUTFLESZ

bank és váltó üzlete Kolozsvártt.

Minthogy eddig kiállított részletveink a t. közönség részéről, oly rendkívüli kedveltségben részesültek, hogy azokra a megrendelések tömegesen érkeznek be, elhatároztuk egy új kiállítás

Társas-játékot

rendezni a következő eredeti sorsjegyekből:

I.

3 darab 1870 magy. díj-kölcs. 50 ft. sorsjegy főnyeremény	200000 frt.
3 darab 400 francos török vasúti sorsjegy főnyeremény	600000 franc
3 darab Mailandi 45 franc sorsjegy főnyeremény	50,000 franc
9 darab	

Ezen társasjátékban csak 3 személy vesz részt, havankénti 5 forint befizetéssel a részvényesek a játék időtartama alatt a nyeremények egy harmadát huzzák, és a részletveink tökéletes befizetése után minden részvényes külön külön

1 darab 1870-ik magyar díj-kölcsön 50 frt sorsjegyet		
1 darab 400 francos török vasúti sorsjegyet	(240)	(1—*)
1 darab Mailandi 45 francos sorsjegyet összesen tehát		
3 darab eredeti sorsjegyet kap.		

Azon kívül, hogy ezen részletveink birtokosai a részlet fizetési határidő letelte után egyszerre 3 darab eredeti sorsjegy tulajdonosává lesznek, még azon rendkívüli előnyben is részesülnek, hogy kiállításuk van arra nézve, hogy már a befizetések tartama alatt a fennebbi nagy nyereményeket, mindegyik részvényes egyedül is megnyerhet.

II.

20 darab eredeti török sorsjegyre 20 személy játszik havankénti 5 frt. befizetéssel, a tagoknak egyenlő joguk van; a nyereményekre a játék idő letelte után pedig a 20 darab sorsjegy a tagok közt egyenlően felosztani.

III.

Eladunk egyes török vasúti sorsjegyeket 20 személynek egyszer mindenkorra lefizetett öt forint ellen.

FOLLY és HUTFLESZ.

Legujabban megjelentek

és Stein János könyvkereskedésében
Kolozsvárt kaphatók:

Párisi titkok.

Irta Sue Jenő. Franciaából. I—XI kötet.

Egy-egy kötet ára 80 kr.

1872-dik évi

országgyűlési törvényczikkek.

Első füzet I—XV. Hivatalos zseb-kiadás. Ára 70 kr.

Az 1872. évi törvények,

úgy az azok életbeléptetése és végrehajtása tárgyában

kibocsátott magy. kir. ministeri rendeletek gyűjteménye.

Közl. Szeiczey Gusztáv. I. füzet. Ára 60 kr.

OKTATÁSI SZABÁLYZAT

a m. kir. honvédség szörlövész-osztagai számára.

Hivatalos kiadás. Ára 60 kr.

Gyakorlati szabályzat

a m. k. honvédség szörlövész-osztagai számára.

Hivatalos kiadás. Ára 50 kr.

Az igazságügy-minister által javaslatba hozott szabályok

a bünvádi eljárás

egyöntetősége tárgyában. Ára 40 kr.

PAMPELONNE LOVAG.

Regény 4 kötetben. Irta Gondrecourt A. Ára 4 frt.

A HONÁRULÓK.

Regény. 3 kötetben. Irta Tótvölgyi Titusz. Ára 3 frt.

Le gouffre. — Par Élie Berthet. Ára 2 frt. 22 kr.

Castanay. A novel by Edmund Yates. In two volumes
Ára 1 frt. 90 kr.

Les communaux de Paris. 1871.

Types, — Caractères, Costumes par Bertall.

Legnevezetesebb kommunisták arcképeivel. Negyedrétben diszkötet.

Leszállított ára 5 frt.

Ezen fölötté érdekes, az utóbbi párisi kommunistai véres korszak minden rendi szereplőit hiven ábrázoló mű minden történelmi kedvelő figyelmébe ajánlatik.

Eladó kereskedés

Kolozsvártt.

Sárosy Elek fűszer és vaskereskedése igen kedvező feltételek mellett eladó.
Ertekezhetni özevgy Sárosy Eleknel.

Tauffer József

az óvárban ajánlja borraktárában lévő
kitűnő asztali és csemege borait u. m.
1869-beli kupás üveg 48 kr.
1868-beli kupás üveg 60 kr.
1866-beli bakator
kupás üveg 80 kr.
1841-beli csemegebor 1 frt.
ugyan e borokat ajánlom átalag és
hordó számra illendő árban.

Vidéki megrendelések pontosan
teljesítettnek.

Bátor vagyok figyelmeztetni
a t. cz. közönséget a valódi Pagliano
syrup és por nálam levő egyedüli rak-
tárára adagonként 1 frt 20 kr.

Boraim ezután csak is valódi Drezdai üvegekben adatnak ki.

Karvazy Gyulánál Kolozsvártt főtér

BOROK ÁRAI üvegestől számítva.

1 kupa asztali (cylinderben)	58 krajczár.
1/2 " (törpe üvegbe)	34 "
1 üveg finom asztali 1/2 kupás	40 "
1 " Bakator 1866. 1/2 "	60 "
1 " " 1/4 "	32 "
1 " magyarái 1/2 "	70 "
1 " " 1/4 "	37 "
1 " Küküllő-menti 1/2 knpás	90 "
1 " " 1/4 "	47 "
1 " Riszing 1862 1/2 "	90 "
1 " " 1/4 "	47 "
1 " Rozsamáli 1862. 1/2 "	90 "
1 " " 1/4 "	47 "
1 " Budai vörös 1/2 "	60 "
1 " " 1/4 "	30 "
1 " Vöslai vörös 1/2 "	1 frt — "

1 üveg Vöslai vörös 1/4 kupás 1 frt 55 krajczár.

1 " " Goldeck 1/2 " 1 frt 20 "

KÜLFÖLDI BOROK,

1 üveg Scherry	3 frt.
1 " Madeira	3 frt.
1 " Opporto	3 frt.
1 " Malaga	3 frt.
1 " St. Julien	3 frt.
1 " Margeaux	3 frt.
1 " Muscat Lunel	2 frt 40 kr.
1 " Francia pezsgő	4 frt.
1 " Magyar "	1 frt 40 kr.

DREHER-FÉLE SÖRÖK:

1 üveg márcziusi	40 4r.
1 " ficzkó-sör	45 kr.

100 kupás üveg borviz 28 frt.

100 1/2 kupás üveg borviz 24 frt.

a kupás szintű a félkupás borszéki üvegek darabját 10 az az tíz krajczárjával veszem vissza.

Minden MAGYARORSZÁGBÓL jövő megrendelések a legpontosabban utánvételt küldetnek.

Ajánlom továbbá dúsan ellátott csemege és fűszer raktáromat, nemkülönben FRISS ásványvizeimet.

A borok nagyobb megrendelésénél 5% az árából elengedtetik.